

Жалоните на поробителите

Написано от Проф. Любомир Далчев
Събота, 15 Май 2021 09:19

По повод [декларацията на БСП – София](#) за запазване на паметника на съветските окупатори в центъра на столицата **desebg.c**
от

публикува отвореното писмо на един от авторите на монумента – известния скулптор проф. Любомир Далчев (1903-2002), емигрирал през 1979 г. в САЩ.

В него през 1993 г., когато Столичният общински съвет взема решение за демонтирането му, творецът разкрива как през 1954 г. тоталитарният комунистически режим набързо издига паметника от „името на народа“ и призовава да бъдат премахнати „тези противни строежи, специално направени, за да утвърдят властта на поробителя“. Вътрешните подзаглавия са на **desebg.com**.

Какво увековечават паметниците на комунистическата диктатура?

В печата, пък и устно, комунистите се стараят с различни доводи да убедят нашата общественост да не се поддава на своите чувства и възмущение и да запази паметниците, построени през времето на комунистическата диктатура. Това е намерението. Доводите са: тяхната голяма естетическа стойност и принос към българското културно богатство. И с това се изчерпва въпросът.

Жалоните на поробителите

Написано от Проф. Любомир Далчев
Събота, 15 Май 2021 09:19

Изпускат се съществени проблеми, от които зависи резултатът. Какво увековечават тия монументи? Националното самочувствие и гордост? Първо да помислим за моралното право на защитата и едва тогава за тяхната художествена стойност, ако я имат.

Още с идването си на власт комунистическите лидери побързаха да изявят своята голяма благодарност и още по-голяма сервилност и подмазване на узурпатора за подарената им власт и подкрепа. Варна стана Сталин и улиците по селищата (бяха) прекръщавани с имената на комунисти, българи и руснаци. Това бе на първо време и също недостатъчно.

Започна изграждането на паметници по цялата страна, за да се изтъкне и възвеличи „любимата партия” и хората, които я ръководят. И не само българи, но и руснаци, които дори нямат нищо общо с нашия народ и история. Това беше най-важното и належашото за режима. Паметниците на Съветската армия и на съпротивата станаха задължителни за всяко селище. А същите тези лидери с настървение рушаха нашето минало и култура.

Комунистическите паметници – нахалстват и обиждат

Това всеки българин знае и го е изпитал, за да става нужно да се припомня. Със свито от болка сърце гражданите са гледали и понасяли неправдите, нахалството, бруталността и жестокостта на режима и естествено е да ненавиждат техните паметници и идоли на самохвалство и наглост, които се натрапват на всяка крачка, нахалстват и обиждат.

И тогава с какво морално право колегията от номенклатурата и техните привърженици защитават своите изградени паметници, с които искаха да утвърдят и напомнят с присъствието си неправдите и униженията, които българският народ трябваше да понася и търпи. И сега нека не се учудваме на комунистическата наглост, у тия другари липсва срам, честолубие и морал.

А какви са техните измерения за художествените ценности на паметниците и на творбите, изобразени в тях? Званията и наградите са давани по нареждане на номенклатурата, давани по-скоро като заслуги към партията. А техният брой е грамаден

Жалоните на поробителите

Написано от Проф. Любомир Далчев
Събота, 15 Май 2021 09:19

и не може да бъде меродавен за преценка.

Оправдаването на оставането на тоталитарните паметници

Оценка за художествената стойност на изобразеното по паметниците – и въобще на изобразителните изкуства у нас – трябва да стане макар и в бъдещето, защото не малко неяснота и поквара съществува и в по-далечното минало след освобождението ни от турците.

Дори ако художествените достойнства на творбите по паметниците са много големи, това не е мотив паметникът да остане – да оправдае неговото съществуване и особено сега.

Интересно е да разкажа, макар и сбито, за паметника на Съветската армия в София.

Създаването на паметника на лъжата

Ръководител беше арх. Данко Митов. Арх. Ив. Васильов даде архитектурата. Тя има своите качества и неудачи: централното тяло е тежко и не се оправдава от реализираната скулптурна група (пеперудката) едно хрумване на Иван Фунев, което голямото партийно жури хареса и наложи. За да има единство в украсата, Борис Ангелушев даде графични наброски – скици, от които скулпторите да се съобразяват и работят.

Мара Георгиева и Васка Емануилова взеха централната, увенчаващата група – покровителството на съветския воин. Иван Лазаров, който впоследствие отпадна и бе заменен от посочения от партията Иван Фунев, взе посрещането на съветските войски. Васил Зидаров получи сцената от военните операции. Петър Дойчинов – организацията в тила. Аз взех „Октомври”.

Жалоните на поробителите

Написано от Проф. Любомир Далчев
Събота, 15 Май 2021 09:19

Предвиждаха се помощници, за да се изпълни срочно. В комунизма всичко се замисля набързо, за да се изпълни срочно. Помощниците бяха току-що завършили студенти по скулптора, от които беше изпълнена възложената работа. Те правеха етюди по натура, каквито са правили в академията, и ги пренасяха в композициите.

Фунев, Зидаров и Дойчинов идваха, за да одобрят направеното, без да влаган нищо свое, никакви подобрения и промени. Това беше „социалистическият реализъм“, който се приемаше.

Поправки заради „формализъм“

Моят „Октомври“ беше върнат няколко пъти за поправки като „формализъм“. Не се интересувах от психология и динамика, искаха подробности и загладена повърхност, детайли, които премахват при отливане на композицията в бронз.

Най-голямата неудача е фигурата на комисаря, вмъкната като идеологическа необходимост и която е катастрофа за устрема, постигнат в раздвижените стойки на действащите лица от антуража. И все пак моята композиция се отделя рязко от останалото.

И тогава къде са творческите ценности и постижения в тоя голям паметник?

Жалоните на робството и жестокостта

И сега редно ли е на нашата българска земя още да стърчат паметниците – жалони на робството и жестокостта, на неправдите и униженията, на страха и подозрението.

Жалоните на поробителите

Написано от Проф. Любомир Далчев
Събота, 15 Май 2021 09:19

Никой народ няма да позволи и приеме такава гавра – да търпи паметници за възхвала на своите поробители. И никъде по света няма такъв един абсурд, какъвто искат да ни наложат комунистите.

Проф. Янчулев [кмет на София от СДС през 1993 г., когато Общинският съвет взема решение за демонтирането на монумента] е част от българския народ и неговия културен елит, изстребан поголовно, и той не само има правото, но е и задължен да махне тези противни строежи, специално направени, за да утвърдят властта на поробителя, да всяват страх и покорство, без да обръща внимание и държи сметка на кръсъците на пребоядисаните комунисти.

С непрестанните си саботаж и своето гнусно поведение и лъжи те и сега доказват категорично, че не са българи, нито български поданици.

